

dossier

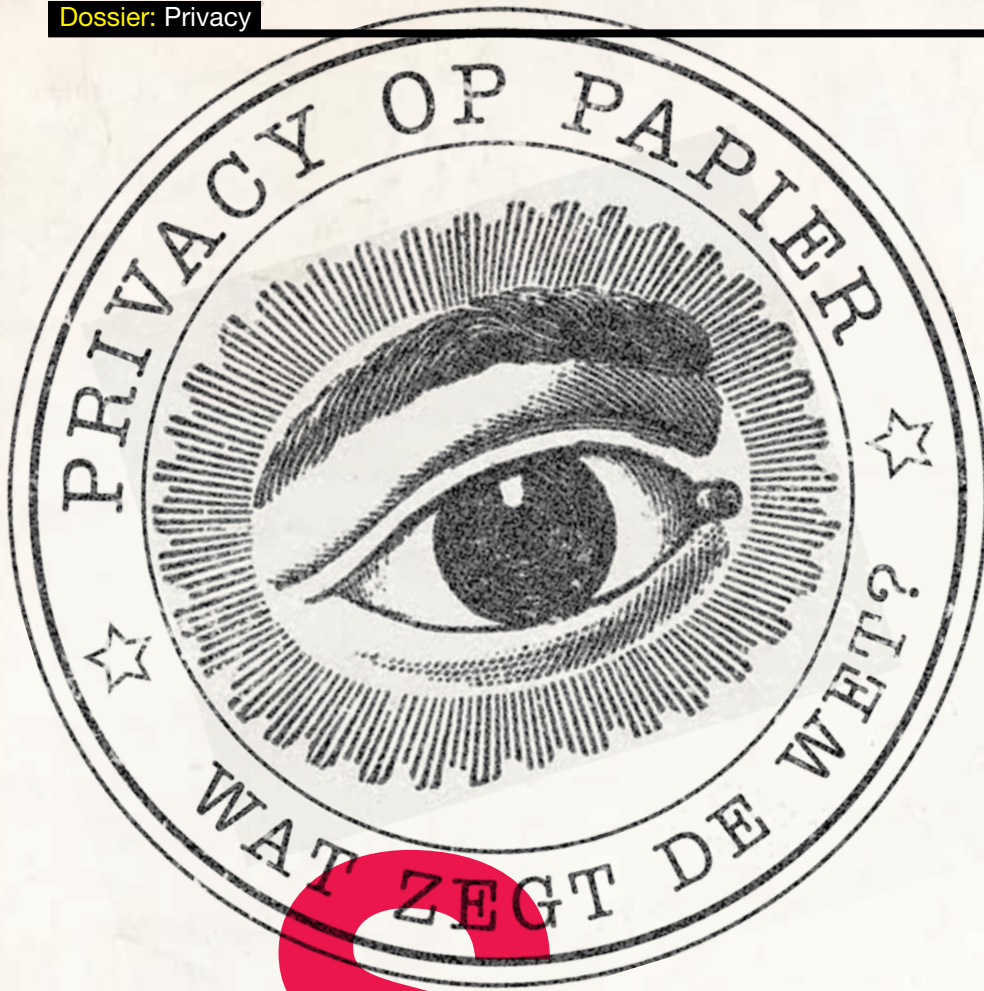
PRIVACY

JIJ
STAAT
ALTIJD IN DE
SPOTLIGHTS!

INHOUD

- 2 Privacy op papier**
Wat zegt de wet?
- 6 “Een sterke sociale samenleving is gebaat bij sterke individuen en hun privéleven”**
Socioloog Walter Weyns over het nut van privacy
- 9 Gluren bij de burens**
- 10 “Mensen beseffen onvoldoende dat het privacy-debat draait om fundamentele vrijheden”**
Liga voor Mensenrechten strijdt tegen Big Brother
- 14 Privacy op het web bestaat niet**
Wat het internet over jou weet
- 18 Wat denk jij over privacy?**
- 22 Privacy bij minderjarigen: een relatief begrip**

UITNEEM-
BARE
KATERN
24 PAGINA'S

Sinds 9/11 en de daaropvolgende veiligheidsmaatregelen, de opkomst van het internet en de sociale media hoor je steeds vaker over het recht op privacy. Maar wat is dat recht precies? Op verschillende niveaus leggen regels vast in hoeverre je doen en laten in het oog mag gehouden worden. We nemen enkele basiswetten onder de loep.

Liza Janssens

Het recht op privacy werd vastgelegd in verschillende internationale, Europese en Belgische wetten en normen. Het is een basisrecht dat enkel in absolute noodzaak kan worden ingeperkt. Het gaat dan om het belang van de nationale of openbare veiligheid, het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden

en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid, de goede zeden of de rechten en vrijheden van anderen. Er zijn echter ook heel wat uitvoeringsbesluiten en sectorale wetten die te maken hebben met het recht op privacy. Ze hier opsommen zou ons te ver leiden.

Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

De Verenigde Naties sloten in 1966 een verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, waarin ook het recht op privacy werd opgenomen. Volgens artikel 17 van dit verdrag mag niemand worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling, noch aan onwettige aantasting van zijn eer en goede naam. Bovendien heeft ieder het recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens

Artikel 8 van het Europese mensenrechtenverdrag vrijwaart het recht op de eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Dit houdt in dat iedereen recht heeft op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie. Er is geen inmenging van enig openbaar gezag toegestaan in de uitoefening van dit recht tenzij dit bij wet is voorzien. En tenzij het in een democratische samenleving noodzakelijk is voor het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid en de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie

De Europese Unie nam dit basisrecht op in haar Handvest van de Grondrechten. Artikel 7 stelt dat de eerbiediging van het privéleven, het familie- en gezinsleven, de woning en de communicatie

Artikel 8 van het Europese mensenrechtenverdrag vrijwaart het recht op de eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven.

van elke Europese burger een recht is. In artikel 8 specificeert men de bescherming van persoonsgegevens. Deze moeten eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene, of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag waarin de wet voorziet. Iedereen heeft recht op toegang tot de over hem verzamelde gegevens en op de correctie ervan. Bovendien moet een onafhankelijke autoriteit toezien op de naleving van deze regels.

De wet tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's (2007) bepaalt in grote lijnen wat met camerabeelden mag gebeuren en onder welke voorwaarden men mensen mag filmen.

Belgische Grondwet

In 1831 werd in de Belgische Grondwet in artikel 22 de onschendbaarheid van het briefgeheim opgenomen. Bij een grondwetsherziening in 1992 werd dit artikel geherformuleerd tot het recht op de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, behalve in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald.

Belgische Privacywet

Het recht op privacy wordt in België geregeld door de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (8 december 1992). Deze wet heeft tot doel de fundamentele rechten en vrijheden, in het bijzonder de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, van iedere persoon te beschermen in het geval van de verwerking van persoonsgegevens. Hiervoor voorziet de wet in een regeling met betrekking tot de gegevens die al dan niet voor verwerking in aanmerking komen, met betrekking tot de plichten van de verantwoordelijken voor de verwerking en de rechten van de betrokkenen. Ook regelt de wet de oprichting van een onafhankelijk controleorgaan, de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, oftewel de Privacycommissie. Zij moet erop toezien dat persoons-

gegevens zorgvuldig worden gebruikt en beveiligd opdat de privacy gewaarborgd blijft.

Belgische camerawet

Tot maart 2007 moesten mensen die een bewakingscamera installeerden enkel voldoen aan de privacywet. Maar met de komst van de wet tot regeling van de plaatsing en het gebruik van bewakingscamera's, moeten zij aan een aantal bijkomende voorwaarden voldoen. De wet bepaalt in grote lijnen wat met de camerabeelden mag gebeuren en onder welke voorwaarden men mensen mag filmen. Zo moet men steeds toestemming hebben om mensen te filmen. Het aanbrengen van een pictogram dat aangeeft dat er gefilmd wordt, is echter al voldoende om te veronderstellen dat wie een zaak alsnog betreedt hiermee akkoord gaat. Daarnaast bepaalt de wet dat de eigenaar van de winkel verantwoordelijk is voor de beelden en ze ook als enige mag bekijken. Na gemotiveerd verzoek kunnen hierop wel uitzonderingen worden toegestaan. Daarover beslist de verantwoordelijke. Volgens de camerawet kan je toegang tot de beelden vragen aan de verantwoordelijke voor de verwerking als het over beelden van jezelf gaat. De politie kan altijd toegang krijgen tot beelden, maar is daarbij ook onderworpen aan regels en procedures.

In naam van de strijd tegen terreur en criminaliteit worden maatregelen genomen die onze privacy in het gedrang brengen. Zo krijg je een overheid die zich opstelt als controleur, terwijl het de taak is van de overheid om haar burgers te beschermen.

Persoonsgegevens

In tal van winkels en zaken krijg je een lid- of klantenkaart, maar daarvoor moet je wel bepaalde persoonsgegevens opgeven. Elke organisatie die persoonsgegevens wenst te verzamelen, moet dit vooraf melden bij de Privacycommissie. Dit houdt echter geen enkele controle of goedkeuring van de Privacycommissie in. Bovendien moet de organisatie duidelijk aangeven waarom ze deze gegevens nodig heeft en wat ze ermee zal doen. Alleen voor bepaalde doelstellingen en onder bepaalde voorwaarden mogen de gegevens verwerkt worden. Uiteraard enkel met jouw toestemming, maar die geef je normaal op het moment dat je je persoonsgegevens opgeeft. Gevoelige gegevens, zoals informatie over ras, gezondheid, politieke opvattingen of levensbeschouwelijke overtuiging mogen niet gevraagd, verzameld of geregistreerd worden.

Als eigenaar van je persoonsgegevens heb je natuurlijk ook rechten. Zo heb je recht op informatie en vragen stellen, op rechtstreekse en onrechtstreekse toegang, op verbetering, op verzet en je hebt het recht om niet te worden onderworpen aan een geautomatiseerde beslissing. Persoonsgegevens zijn binnen de Europese Unie in dezelfde mate beschermd. Daarom kunnen zij vrij gedeeld worden tussen de lidstaten. Buiten de Europese Unie kunnen ze enkel gedeeld worden met landen die dezelfde soort bescherming bieden. Dit bepaalt de Europese Commissie.

Het belang van privacy

De bescherming van de persoonlijke levenssfeer is een mensenrecht en houdt in dat je doen en laten niet zomaar kan worden bekeken, gecontroleerd en gestuurd. Zo hoeven je burens niet te weten hoeveel je nieuwe auto heeft gekost. Dankzij het recht op privacy kan je zelf bepalen met wie je welke informatie deelt. In naam van de strijd tegen terreur en criminaliteit worden echter maatregelen genomen die de privacy in het gedrang brengen, zoals de camera's in het straatbeeld of het gebruik van passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen. Deze maatregelen worden al eens vergoelijkt met de slagzin "wie niets te verbergen heeft, heeft niets te vrezen". Er wordt wel eens geopperd dat dit in strijd is met het principe van het vermoeden van onschuld. Bovendien kan dit ervoor zorgen dat de burger niet langer zijn verantwoordelijkheden opneemt en actief deelneemt aan de maatschappij. Daarnaast krijg je een overheid die zich opstelt als controleur, terwijl het haar taak is om de burgers te beschermen.

Dankzij de verschillende wetten worden de burgers op hun beurt beschermd tegen

de overheid. Een overheid moet immers betrouwbaar zijn en net daarom hebben burgers het recht om na te gaan hoe er met hun privacy wordt omgegaan. Burgers moeten bovendien kunnen controleren of overheidsmaatregelen rechtvaardig, doelmatig en efficiënt zijn. Alleen zo kan de overheid zich concentreren op haar taak: een sociaal weefsel creëren en behouden.

Privacycommissie
 De Privacycommissie zorgt ervoor dat de privacy beschermd is bij de verwerking van persoonsgegevens. Daarnaast verstrekt zij informatie over de bescherming van de privacy en bemiddelt ze bij klachten over de verwerking van persoonsgegevens.
 Meer weten? www.privacycommission.be

Bronnen
www.belgium.be
www.europa.eu
www.mensenrechten.be
www.privacycommission.be

“Een sterke sociale samenleving is gebaat bij sterke individuen en hun privéleven”

Walter Weyns

Socioloog Walter Weyns over het nut van privacy

Vertel je ook liever niet hoeveel je verdient? Of op wie je stemt? Privacy is een recht. Maar waar komt het begrip vandaan en welke gevolgen heeft een doorgedreven privacy voor de sociale cohesie en het onderlinge vertrouwen? Volgens Walter Weyns, socioloog aan de Universiteit Antwerpen (UA), is een sterke sociale samenleving juist gebaat bij een bescherming van het privéleven.

Dominique Verschuren

“Er is waarschijnlijk geen enkele samenleving te vinden waar men de muren tussen het private en het publieke zo dik en zo ondoordringbaar maakte als in de victoriaanse periode. De vrouw werd bijna opgesloten.”

Waarom vinden we privacy zo belangrijk?

Fysiologische privacy kan darwinistisch verklaard worden. Tijdens het eten, drinken, paren of ontlasten is een organisme minder in staat om zich te verdedigen. Dus zoekt het een rustig plekje op. Daar ligt misschien de biologische basis van privacy. Maar je kunt privacy ook uitleggen als het erkennen van een gevoel dat je een zelf bent, een eigen individu. Jou komt een wereld toe waarin anderen niet per se moeten doordringen. Dat is de erkenning van het bestaan van de subjectieve wereld, de minimale basis van privacy.

Komt privacy in alle culturen voor?

Wereldwijd vullen diverse volkeren privacy zeer anders in. Daarom wordt betwijfeld of privacy echt cultureel universeel is. Maar elk volk en elke stam kent een ondergrens van privacy. Seksualiteit of je behoefte doen: dat blijft overal privé. Er bestaat dus wel een zekere vorm van geïnstitutionaliseerde privacy. Ook bij gevangenen tref je die privacy aan, hoewel die regelmatig wordt geschonden onder de gevangenen zelf.

MY HOME IS MY CASTLE

Wanneer is het begrip ‘privacy’ ingebed geraakt?

In de victoriaanse periode, de tweede helft van de negentiende eeuw. Dat had te maken met de zeer scherpe grens die getrokken werd tussen de publieke en de private levenssfeer. Er is waarschijnlijk geen enkele samenleving te vinden waar men de muren

tussen het private en het publieke zo dik en zo ondoordringbaar maakte als in de victoriaanse periode. Wat je in je privéleven deed, dat ging geen mens iets aan. *My home is my castle*. De vrouw werd bijna opgesloten, die kon niet doordringen tot het publieke leven. Zij was het eerste slachtoffer van die waterdichte grens tussen privé en publiek.

Wanneer kwam de kentering?

Die kwam er met de massamenleving, toen de populaire cultuur met rasse schreden ingang vond. Het burgerlijke, bedompte victoriaanse leventje werd opengebroken. Dan spreken we ook over de doorbraak van

de rechten van de vrouwen. De vrouw is in zekere zin het speerpunt geweest bij het openbreken van het privéleven.

In welke opzicht?

Om te beginnen ging de vrouw, zeker na de Tweede Wereldoorlog, veel meer deelnemen aan het arbeidsleven en het publieke leven, met name in de politiek. ‘Publieke vrouw’ betekent echter nog altijd: een onwettelijke vrouw, een vrouw die dingen doet die niet gepast zijn. Dat is een victoriaanse notie. De emancipatie van de vrouw is voor een deel een sociale factor die geleid heeft tot het openbreken van het privéleven.

De vrouw is het speerpunt geweest bij het openbreken van het privéleven.

“Recentelijk hebben *social media* de grens tussen privé en publiek zo doordringbaar gemaakt dat je niet spreekt van het oversteken van die grens, maar van het vervagen van die grens.”

Welke andere factoren hebben deze tendens verdergezet?

In de jaren zestig werd het private ook politiek. De strijd voor gelijke rechten speelde zich meer en meer af in het privéleven. De grenzen werden overgestoken. Recentelijk hebben *social media* de grens tussen privé en publiek zo doordringbaar gemaakt hebben dat je niet spreekt van het oversteken van die grens, maar van het vervagen van die grens. Hier hebben jongeren het voortouw genomen. Het wegvallen van die grens tussen privé en publiek heeft het grote voordeel opgeleverd dat je je in zekere zin altijd informeel kunt gedragen. De hoffelijkheid, de burgerlijke omgangsvormen, de manier van spreken is drastisch veranderd. Daar zie je een verdergaande mate van informalisering.

BIG BROTHER

Betekent een doorgedreven privacy niet een gebrek aan vertrouwen in de samenleving?

Nee, zeker niet! Sociale cohesie betekent niet noodzakelijk dat alle individuen alles van elkaar moeten weten. De samenleving wordt sterker als wij onder elkaar spelregels hebben afgesproken waaraan wij ons zeer loyaal houden als wij ons in het publieke domein begeven. Cohesie betekent dus dat je vertrouwen hebt in het publieke domein. Zo kun je een sociaal leven opbouwen dat geen verlengde is van je privéleven, maar dat echt een sociaal leven is. Sociaal leven veronderstelt: samenleven, zodat je gemeenschappelijk rituelen en praktijken en regels respecteert. En dat is iets anders dan het prijsgeven van privacy. Als ieder individu zijn privacy prijsgeeft, zegt dat niets over de cohesie van de samenleving.

Kun je een voorbeeld geven?

In een totalitaire samenleving bestaat geen privacy, omdat er een centrale macht is die alle controle en alle informatie heeft over ons allen. Een samenleving geleid door een *Big Brother* is geen voorbeeld van een samenleving met een grote sociale cohesie, maar wel een voorbeeld van een dwangmatige samenleving waar mensen op hun plaats gehouden worden door een zeer strenge en onontkoombare controle. Krampachtig vasthouden aan privacy is dus geen teken van een gebrek aan vertrouwen in de samenleving. Het is misschien wel een gebrek aan vertrouwen in bepaalde schimmige machten waarvan je niet weet hoe ver hun tentakels reiken. Dan denk ik aan grote multinationals, staten en veiligheidsorganisaties die allerlei gegevens opslaan waarvan we geen weet hebben. We weten

bovendien ook niet wat ze ermee van plan zijn. Is dat een gebrek aan vertrouwen? Misschien wel.

Dus cohesie in de samenleving komt voort uit een sterk privéleven?

Het sociale leven is gebaat bij sterke individuen die een eigen leven hebben dat niet onderworpen is aan permanente sociale controle. Als deze individuen uit hun eigen private leven de stap zetten naar het sociale leven, hebben ze iets te bieden. Precies omdat ze iets hebben uitgedroefd en naar waarde hebben bevonden uit hun privéleven. Iets waar ze voor staan en waar ze voor willen gaan. Een sterk sociaal leven is gebaat bij sterke individuen en hun privéleven. In de kern is dat de kerngedachte van het verlichte project.

Gluren bij de buren

Bij het recht op privacy denken we spontaan aan de bescherming van persoonsgegevens, privacy op het internet en camerabewaking. Maar wettelijke bepalingen vermijden ook het gluren door of bij de burens. Het Burgerlijke Wetboek voorziet een aantal regels die beperkingen opleggen aan het plaatsen van vensters en zo de inblik in de woonomgeving beperken.

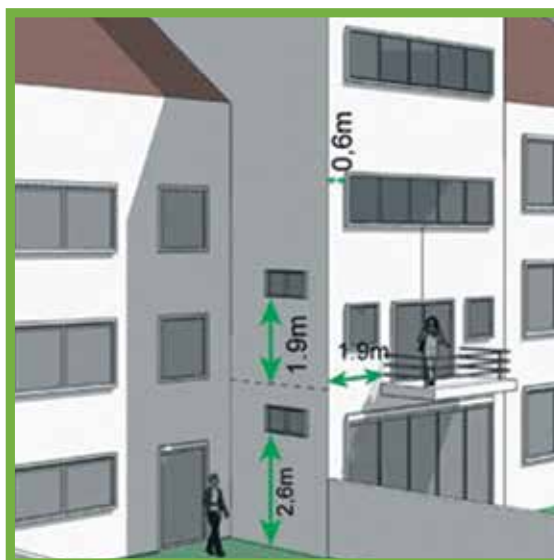
Liza Janssens

Lichten en zichten

De wetgever maakt een onderscheid tussen lichten en zichten. Vensters die enkel licht doorlaten, niet opengaan en geen uitzicht bieden zijn lichten. Denk maar aan doorschijnende glastegels of een raam op een zekere hoogte. Een zicht is een raam dat open kan en dus licht én lucht doorlaat. Bovendien geeft het zicht ook uitzicht op de eigendom van anderen. Wanneer je vanuit het dakvenster op de tuin van je burens kan kijken, beschouwt de wetgever het dakvenster ook als een zicht. Hetzelfde geldt voor terrassen, balkons en daken waar je op kan. Het is vanzelfsprekend dat er strengere regels gelden voor zichten.

Afstanden ten opzichte van het naastliggende goed

Wanneer het raam of balkon rechtstreeks uitkijkt op de burens, dan moet de afstand tot de perceelgrens minstens 1,9 m bedragen. (zie afbeelding) Gaat het om een

Bron: Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB) stedenbouw.irisnet.be

schuin uitzicht, dan beperkt de afstand tot het naastliggende goed zich tot minstens 0,6 m. De afstand van de lichten ten opzichte van de burens is vrij: ze mogen zelfs aangebracht worden in een muur die rechtstreeks aan het goed van een ander grenst, maar het mag niet om een gemene muur gaan. Volgens artikel 676 moeten de lichten dan wel worden bevestigd met een vaststaand glasraam en ijzeren traliewerk. De hoogte van deze lichten is echter niet vrij. Op de benedenverdieping dient de onderkant zich op minstens 2,6 m hoogte te bevinden boven de vloer van de kamer, op de bovenverdiepingen op 1,9 m boven de vloer.

Gemeenschappelijke muren

Er is een bijzondere bepaling voorzien wanneer het gaat om een gemene (gemeenschappelijke) muur. Voor een dergelijke muur stelt artikel 675 dat geen van de burens zonder toestemming van de andere een opening mag maken in deze muur.

Sancties

Als je toch een raam plaatst dat niet in regel is, kunnen de burens, binnen een verjaringstermijn van dertig jaar, een verwijdering vorderen. Ofwel moeten de vensters dan in regel worden gebracht, ofwel moet de muur in de oorspronkelijke toestand worden hersteld.

Conforme zichten en lichten

De afstand tot de buur (perceelgrens) moet minstens 1,9 m bedragen voor rechtstreekse zichten en minstens 0,6 m voor schuine zichten. De lichten moeten zich op minstens 2,6 m hoogte bevinden (op de benedenverdieping) en op 1,9 m hoogte (op de hogere verdiepingen).

“Mensen beseffen onvoldoende dat het privacy-debat draait om fundamentele vrijheden”

Liga voor Mensenrechten strijdt tegen Big Brother

Caroline De Geest

Wist je dat privacy een universeel mensenrecht is? Gefeliciteerd, dan ben je een van de weinigen. Dit mensenrecht is weinig bekend, misschien omdat privacy heel subjectief is. Iedereen kiest voor zichzelf waar de grens ligt tussen het privéleven en de publieke sfeer. Die onbekendheid en subjectiviteit maken dit mensenrecht heel kwetsbaar. Toch is privacy een fundamentele voorwaarde voor vrijheid, democratie en samenleven. Voor de Liga voor Mensenrechten is het dan ook een kernthema. Bewegings- en beleidsmedewerker Caroline De Geest legt ons uit hoe belangrijk het recht op privacy is en hoezeer het bedreigd wordt.

Brian Vatteroth

Nu lijkt het alsof wie zijn privacy wil beschermen, zich daarvoor moet verantwoorden.

Wat houdt privacy in als mensenrecht?

Het recht op privacy werd in 1950 als mensenrecht erkend. Dit 'afweerrecht' beschermt burgers tegen overheidsingrijpen in hun privéleven. Binnen de persoonlijke privé sfeer moet de burger zich autonoom en in alle vrijheid kunnen ontwikkelen. Zolang hij niets verkeerd of verdachts doet, heeft de overheid daar geen zaken mee.

Wat zijn momenteel de belangrijkste bedreigingen voor het recht op privacy?

Het recht op privacy staat onder enorme druk. De handel in privégegevens is *big business*. Bedrijven als Facebook en

“Als je een ruimte betreedt waar het bordje ‘camerabewaking’ hangt, beschouwt men dat als een toestemming om je te filmen. Maar wat als je daar nu eenmaal moet zijn? Vaak heb je geen keuze.”

Google bieden gratis diensten, maar (de gegevens van) de gebruikers zijn het eigenlijke product. Ook overheden verzamelen steeds meer gegevens over ons. Daarnaast is er de wildgroei van steeds slimmere bewakingscamera's zoals de nummerplaat-, stem- en gezichtsherkenning of de camera-drones. Bovendien krijgen overheidsdiensten soms toegang tot de data van bedrijven. Het geheel van middelen om gegevens over ons te verzamelen, op te slaan én te analyseren is angstwekkend. Mensen zijn ook de waarde van privacy vergeten. Ze staan nog amper stil bij wat ze over zichzelf prijsgeven en waarvoor die gegevens gebruikt kunnen worden. Dat maakt het voor bedrijven en overheden juist zo makkelijk om diep in onze privacy door te dringen.

Kunnen we nog wel vrij kiezen wat we over onszelf prijsgeven, en aan wie?

Die keuze is fundamenteel voor het recht op privacy. Als de overheid die keuze inperkt, moet zij zich daarvoor verantwoorden. Nu lijkt het alsof wie zijn privacy wil beschermen, zich daarvoor moet verantwoorden. Je moet kunnen kiezen of je gegevens 'ruilt' voor een kortingskaart, of je gefotografeerd of gefilmd wordt. Maar vaak heb je geen alternatief en dus ook geen keuze. Zo wordt

het recht op privacy uitgehold. Als je een ruimte betreedt waar het bordje 'camerabewaking' hangt, beschouwt men dat als een toestemming om je te filmen. Maar wat als je daar nu eenmaal moet zijn? Op den duur geven ook mensen die privacy wél belangrijk vinden de strijd op: je wil je toch niet terugtrekken uit de samenleving om als een kluizenaar te leven?

Julie klagen de Belgische omzetting van de Europese dataretentierichtlijn aan. Waarom?

Deze richtlijn werd in 2006 aangenomen door de Europese Commissie en verplicht telecom- en internetproviders om gegevens van hun gebruikers voor een bepaalde termijn op te slaan en deze toegankelijk te maken voor inlichtingendiensten en politie. Niet de inhoud van de gesprekken en de e-mails wordt bijgehouden maar wel met wie je communiceert, waar, wanneer, hoelang... De richtlijn is zeer omstreden, enkele lidstaten legden klacht neer bij het Europees Hof. De belangrijkste kritiek is dat ze te vaag is. Hoelang de gegevens bewaard worden, wie ze in handen krijgt, waarvoor ze gebruikt mogen worden en onder welke voorwaarden... dat moeten de lidstaten allemaal zelf bepalen. Hierdoor krijg je een

“Het geheel van middelen om gegevens over ons te verzamelen, op te slaan én te analyseren is angstwekkend.”

amalgam van regels. België goot de richtlijn vorig jaar in een wet. Dat is later dan de meeste lidstaten. Toch had men beter de uitspraak van het Europees Hof afgewacht. Misschien wordt de richtlijn nietig verklaard. Men is ook overhaast te werk gegaan: de Privacycommissie is niet geconsulteerd.

Wat zijn de gevolgen van deze wet?

Deze wet miskent het recht op anonieme communicatie. Ook zonder de inhoud valt uit je communicatie heel wat af te leiden: had je contact met een zelfmoordlijn, een zelfhulpgroep, een advocaat of actiegroep? Op basis van deze gegevens kan er van elke burger een profiel worden aangeemaakt, en dan komen we bij het principe van het vermoeden van onschuld. Normaal mag men je pas in het oog houden als je verdacht wordt van iets strafbaars. Dat moet eerst aangevraagd worden bij een onderzoeksrechter. Deze wet veegt dit van tafel en maakt iedereen bij voorbaat tot een potentiële verdachte. De burger heeft

hiertegen geen enkel juridisch verweer. De wet garandeert ook nergens de zorgvuldige omgang met die gegevens. België gaat trouwens verder dan de richtlijn door de Staatsveiligheid erbij te betrekken. Er is geen enkele controle op wat die instantie met je gegevens doet. Kortom: redenen genoeg om deze wet aan te vechten bij het Grondwettelijk Hof.

Er bestaat toch ook een Europese databeschermingsrichtlijn?

Ja, maar die is gericht op bedrijven, niet op de overheid. Het is enigszins tegenstrijdig: de dataretentierichtlijn verplicht bedrijven om gegevens te bewaren en toegankelijk te maken voor de overheid, terwijl de databeschermingsrichtlijn aan diezelfde bedrijven restricties oplegt inzake het gebruik van gegevens die ze verzamelen. Deze richtlijn dateert uit 1995. In 2009 besloot men ze te herzien om de burger meer controle te geven over zijn onlinegegevens. Nieuw is ‘het recht om vergeten te worden’ en al je

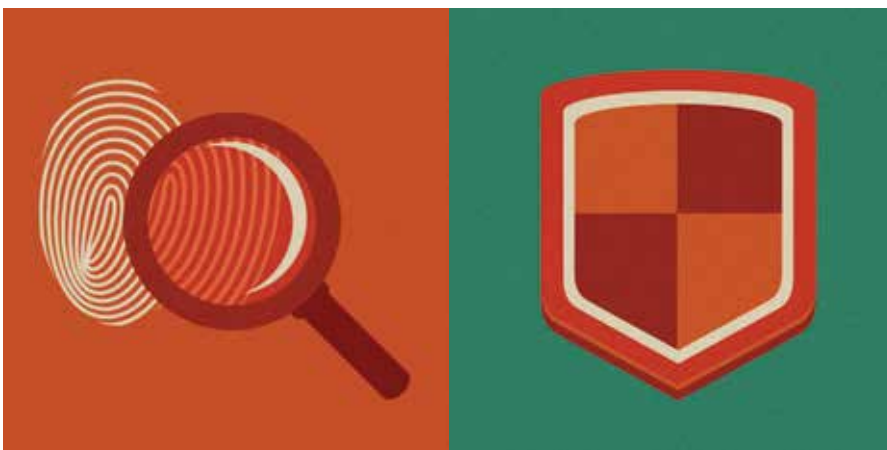
onlinegegevens te verwijderen, een meldingsplicht op datalekken én flinke boetes op overtredingen. De Verenigde Staten vreesden economische gevolgen: veel grote bedrijven die hun winst halen uit persoonsgegevens hebben immers hun hoofdzetel in de VS. Er kwam een hele lobbymachine op gang om de Europarlementariërs te bewerken. Met succes: de uiteindelijke tekst dreigt een afkooksel te worden van het origineel, waarbij de commerciële belangen zwaarder doorwegen dan de aanvankelijk beoogde bescherming van de privacy. Maar de strijd is nog niet gestreden. Samen met een aantal Europese organisaties vormen we een koepel die lobbyt om het tij te keren.

Het tij keren, kan dat nog? De technologie evolueert razendsnel, zowel bedrijven als overheden passen ze gretig toe en de wet hinkt altijd achterop.

De technologische evolutie maakt steeds meer mogelijk, maar de wet moet blijven

Onze samenleving vertoont steeds meer totalitaire trekjes, doordat de overheid haar burgers steeds meer wantrouwt.

“De Belgische omzetting van de Europese dataretentierichtlijn maakt iedereen bij voorbaat tot een potentiële verdachte.”

bepalen wat mag. Een regelmatige update van databeschermingsregels blijft belangrijk. Daarnaast moeten we er ook op blijven toezien dat overheden het recht op privacy respecteren. Maar dat volstaat niet meer. Ook technologische oplossingen zijn nodig, zoals Europese alternatieven voor sociale media en zoekmachines, onderworpen aan Europese regels. Zo worden we minder afhankelijk van de grote multinationale spelers. Om het tij te keren is een breed maatschappelijk draagvlak nodig. De ‘tegenbeweging’ is nog te gefragmenteerd. Een samenlevingsmodel is zich aan het ontwikkelen. Dat keer je niet om met een handvol actiegroepen die zich elk op een deelaspect van die ontwikkeling richten. Daarom willen wij met acties als de *Big Brother Awards* en *Camspotting* een breed beeld geven van de bedreigingen van het recht op privacy en het publiek een stem geven in dit debat.

Maar is een veilige samenleving niet belangrijker dan ons recht op privacy?

Dat is een valse tegenstelling. Het onderscheid tussen publieke en private sfeer is nodig om je fundamentele vrijheden uit te oefenen: de vrijheid om je te informeren, om kritisch na te denken, om een mening te vormen, om van gedachten te wisselen,

kortom: om jezelf als burger en persoon te ontplooiën. Ook om te kunnen samenleven heb je een privésfeer nodig waarin je je kunt terugtrekken, zodat je kunt kiezen om je interesses, geaardheid, medische of familiale situatie voor jezelf te houden. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen die behoefte heeft. Alleen beseffen mensen onvoldoende dat het juist daarom draait in het privacy-debat. Ze krijgen een eenzijdig beeld voorgeschoteld. De overheid hamert op stijgende criminaliteit, overlast en terrorisme en creëert zo een onveiligheidsgevoel. Tegelijkertijd biedt ze een antwoord: meer controle, dataretentie, camera-observatie. Zo wordt het privacy-debat verengd tot een debat over criminaliteit en veiligheid. Maar de scheiding tussen privésfeer en publieke sfeer is net wat een democratische samenleving onderscheidt van een totalitaire samenleving. Onze samenleving vertoont steeds meer totalitaire trekjes, doordat de overheid haar burgers steeds meer wantrouwt. Mensen geloven dat ze in ruil voor dat wantrouwen veiligheid krijgen, tot ze zich zelf onveilig gaan voelen ten opzichte van de overheid, en het wantrouwen wederzijds wordt. Ik denk niet dat de meeste mensen zo'n op wederzijds wantrouwen gestoelde samenleving willen.

Volg de Liga op www.mensenrechten.be

De Liga voor Mensenrechten reikt elk jaar de *Big Brother Awards* uit. De Liga stelt een lijst op met ‘privacyschendende’ personen, bedrijven, overheden, maatregelen of praktijken. Daaruit worden twee winnaars gekozen: één door een jury, een andere door het publiek. Ook jij kunt stemmen voor de *Big Brother Awards 2014!*

Surf naar www.bigbrotherawards.be

Vorige winnaars:

2012: Politiezone Westkust (publiek en jury)

2013: Nummerplaatherkenningscamera's (jury) en Big Brother op de werkvloer (publiek)

Privacy
op het
web

bestaat
niet

Wat het internet over jou weet

Op het internet geef je een schat aan informatie prijs. Internetreuzen zoals Google en Facebook, die verschillende onlinediensten aanbieden, kunnen deze gegevens technisch gezien samenvoegen en een zo volledig mogelijk profiel van jou opstellen. Toch doen veel surfers niet genoeg om hun privégegevens zo goed mogelijk te beschermen. Uit een onderzoeksrapport dat de Christelijke Mutualiteit vorig jaar bekendmaakte, blijkt bijvoorbeeld dat een kwart van de Vlamingen naar eigen zeggen te weinig tijd besteedt aan zijn privacy op sociale media, maar er wel bezorgd over is. Maar wat je ook doet, echte privacy bestaat niet online. Je geeft vaak zonder het te beseffen informatie over jezelf. En wat daarmee gebeurt, is niet altijd duidelijk.

Sarah Van Gaens

Als je ooit facebook.com hebt bezocht kan Facebook aan de hand van de cookie die je hebt binnengehaald ook zien wanneer je een website met een *like*-knop of *share*-knop bezoekt.

Wat weet Facebook over jou?

Van alle sociale netwerksites is Facebook met stip de meest gebruikte. Dat zegt *De Morgen* (25/11/2013). Een (volledig?) overzicht van wat het bedrijf over jou bijhoudt, vind je op de website. Kies de optie 'help' onderaan op de aanmeldingspagina, klik op 'privacy' en ga naar 'toegang krijgen tot je Facebook-gegevens'.

Naast status-updates en privéberichten, houdt Facebook je zoekopdrachten bij. Maar het bedrijf onthoudt ook al je recente handelingen, je IP-adres, wanneer je op Facebook was en je creditcardnummer (als je een aankoop deed op Facebook). Hetzelfde geldt voor de e-mailadressen die je toevoegde aan je account, zelfs nadat je ze verwijderd hebt. Na het voorval met de Oostenrijkse Max Schrems die zijn Facebook-dossier opvroeg en er zijn verwijderde privéberichten in zag staan, vermeldt Facebook nu dat verwijderde berichten niet meer opgeslagen zijn in je account.

Je dossier opvragen kan door op 'help' te klikken op de aanmeldingspagina, dan op 'je account beheren' en 'je gegevens downloaden'. (Zie *inzet*)

Heeft Apple ook dorst naar jouw gegevens?

Apple, het technologieconcern dat bekend is van alle i's (iPod, iPhone, iPad, iTunes) en de Mac-computer wil jou ook beter leren kennen. In het privacybeleid staat dat het bedrijf onder meer je adres, contactvoorkeuren en kredietkaartgegevens verzamelt. Dit gebeurt bijvoorbeeld aan de hand van je gebruikersnaam of Apple ID, als je een aankoop doet of als je een software-update downloadt. Met

die informatie wil Apple zijn diensten beter op de klanten afstemmen.

Apple zegt ook te weten waar je je bevindt als je een Apple-product gebruikt. Onder deze uitleg staat het volgende: "Als we niet-persoonlijke gegevens combineren met persoonlijke gegevens, zal de gecombineerde informatie behandeld worden als persoonlijke informatie zolang de informatie gecombineerd blijft." Apple koppelt dus

Hoewel veel bedrijven op hun websites beweren dat sommige cookies noodzakelijk zijn, zijn ze dat technisch gezien niet.

soms persoonlijke gegevens aan niet-persoonlijke info zoals locatiegegevens. Zo weet het bedrijf beter dan je eigen partner waar jij uithangt.

Apple kan je persoonlijke gegevens ook geven aan bedrijven die strategisch verbonden zijn aan Apple en overheden “binnen of buiten het land waar u woont”. “Daarenboven mogen we in geval van reorganisatie, fusie of verkoop alle persoonlijke gegevens die we verzamelen overdragen aan de betreffende derde partij”, zo stelt het bedrijf.

Even googelen

Google levert veel bekende diensten waaronder de zoekrobot maar ook e-maildienst Gmail, browser Google Chrome, videosite YouTube en besturingssysteem Android. Aan de hand van informatie die je mailt of opzoekt kan Google zeer waarschijnlijk zelfs achterhalen wat je religieuze en/of politieke voorkeuren zijn en welke medische problemen je hebt als je er informatie over hebt opgezocht. Volgens zijn privacybeleid gebruikt Google je gegevens voor zijn dienstverlening, zoals meer relevante zoekresultaten maar ook voor meer relevante advertenties. De gegevens zouden enkel met jouw toestemming met anderen gedeeld worden. Google vraagt uitdrukkelijk toestemming als het om gevoelige persoonlijke gegevens gaat. Wat dat is, legt Google uit in zijn woordenboek. (Zie *inzet*)

Gevoelige persoonlijke gegevens

Dit is een bepaalde categorie van persoonlijke gegevens die betrekking heeft op vertrouwelijke medische gegevens, ras of etnische afkomst, politieke of religieuze overtuiging of seksualiteit.

Zijn er dan niet nog gevoelige gegevens, zoals de tijdstippen waarop je niet thuis bent, financiële gegevens en alle andere dingen die jij als gevoelig beschouwt?

Would you like some cookies?

Ook vele andere websites gaan gretig op zoek naar informatie over jou om zo bijvoorbeeld gerichte reclame weer te kunnen geven. Hoe ze dat doen, valt af te leiden uit de privacyverklaring van Infectious Media, een bedrijf dat gespecialiseerd is in *real-time advertising*: als je naar een website surft, sturen de meeste browsers informatie door, waaronder je IP-adres. Dit is een uniek nummer waardoor computers elkaar kunnen vinden en informatie kunnen uitwisselen. Vaak kan van een IP-adres afgeleid worden in welk land je je bevindt. Meestal plaatst de website ook een cookie op je computer om te weten welke informatie je op de website bekijkt. Als je aangemeld bent op een website kan deze informatie gelinkt worden aan je persoon.

Hoewel veel bedrijven op hun websites beweren dat sommige cookies noodzakelijk zijn, zijn ze dat technisch gezien niet. Ze zorgen enkel voor gebruikersgemak. Je kan je cookies regelmatig verwijderen. En

als je de herkomst van je internetactiviteiten wil verbergen, kan je bijvoorbeeld terecht bij het open TOR-netwerk. Let wel: ook dit systeem is niet waterdicht. Volgens Jay Munro van Microsoft zijn incognitovensters ook niet anoniem. Je laat dan geen sporen achter op je computer, maar wel op het internet, bijvoorbeeld je IP-adres.

Als je ooit facebook.com hebt bezocht kan Facebook aan de hand van de cookie die je hebt binnengehaald ook zien wanneer je een website met een *like*-knop of *share*-knop bezoekt. Facebook zegt dat het met die informatie geen profiel opmaakt van je surfgedrag. Al is het waarschijnlijk niet moeilijk om dat te doen.

Hoelang worden je gegevens bewaard?

Het antwoord op die vraag is niet duidelijk. Apple zegt de gegevens zolang bij te houden als nodig om zijn doeleinden te vervullen “tenzij een langere bewaartermijn vereist is of toegelaten is bij wet”. Facebook zegt iets meer: “...zolang dat nodig is om producten en services aan jou en anderen te kunnen aanbieden...”. Ook meldt het bedrijf: “Gegevens die normaliter worden geassocieerd met je account, worden bewaard tot je account wordt verwijderd.”

Als je iets verwijdert, gebeurt dat niet meteen. Bij Facebook kan dat tot negentig dagen duren. In zijn privacybeleid zegt Google dat het probeert “u te voorzien van manieren om deze gegevens snel bij te werken of te verwijderen, tenzij we die gegevens moeten bewaren voor legitieme zakelijke of juridische doeleinden”. Bij Apple lees je ongeveer hetzelfde. Apple zegt ook je verzoek te weigeren als het bijvoorbeeld een disproportionele technische inspanning vereist of extreem onpraktisch is.

En dan is er nog de Europese dataretentierichtlijn van 2002 (2002/58/EG). Deze ontstond in het tijdperk net na 9/11 en was dan ook bedoeld om nieuwe terroristische aanslagen te voorkomen. In haar wijziging in 2006 (2006/24/EG) wordt deze verder uitgewerkt. Volgens dit laatste document moeten metacommunicatiegegevens (wie belt naar welk nummer, wanneer en hoelang duurt het gesprek) van alle EU-burgers een bepaalde tijd bewaard worden voor de wetshandhavingsautoriteiten. Er staat ook in dat men een uitzondering mag maken op artikel 8 (recht op privacy) van het Europese mensenrechtenverdrag omdat de bewaring van gegevens noodzakelijk is voor de strijd tegen georganiseerde misdaad en terrorisme.

Dit leidde in 2013 tot een Belgische wet. Internetproviders en telecommatachappijen moeten metacommunicatiegegevens een jaar lang bijhouden. Caroline De Geest van de Liga voor Mensenrechten maakt zich hier op MO.be (19/07/2013) zorgen over omdat naast politie en gerecht in België ook de staatsveiligheid de gegevens zal kunnen opvragen. “...dit kan leiden tot een te verregaande controle op de maatschappelijke, sociale, politieke of syndicale bewegingen die zich kritisch opstellen tegenover het beleid.” De wet werd al in verschillende landen vernietigd door het Grondwettelijk Hof. Ook de Liga stapt naar het Hof.

Het is niet duidelijk hoelang je gegevens worden bewaard. Apple zegt de gegevens zolang bij te houden als nodig om zijn doeleinden te vervullen “tenzij een langere bewaartermijn vereist is of toegelaten is bij wet”.

Zal de nieuwe EU-privacywet bescherming bieden?

Over de blauwdruk van de EU-privacywet - een update van de richtlijnen van 1995 (95/46/EG) - is al heel wat inkt gevloeid bij voor- en tegenstanders. In een opiniestuk in *De Morgen* (6/12/2013) spreekt de voorzitter van de Privacycommissie, Willem Debeuckelaere, van “een achteruitgang voor de Europese burger”.

Zo merkt Debeuckelaere op dat wie een klacht heeft tegen een bedrijf (zoals Facebook) met een vestiging in België, naar de privacycommissie moet van het land waar de hoofdzetel gevestigd is. Niet evident. Bovendien is deze commissie niet op de hoogte van de Belgische situatie en rechtsregels. Debeuckelaere bemerkt ook dat het wetsvoorstel “niet van toepassing is op de inlichtingendiensten, en al zeker niet op de Amerikaanse”.

Dat jouw privé-informatie *big business* is, bewijzen de bijna 4.000 amendementen op het wetsvoorstel dat in oktober 2013 voorkwam in het Europees Parlement. Velen droegen de geur en de stempel van bedrijfslobbyisten.

Mijmering

Het is dus moeilijk om te achterhalen wat er over jou geweten is, je kan informatie niet altijd verwijderen en de privacyverklaring lezen van alle websites en toepassingen die je gebruikt, is onbegonnen werk. Eens gegevens verzameld zijn, kunnen ze ook voor verschillende doeleinden gebruikt worden, al is dat niet altijd wettelijk. De kans bestaat dat ze terecht komen bij hackers en inlichtingendiensten van overheden, waaronder de NSA.

Het web zorgt ervoor dat we van over de hele wereld informatie kunnen binnenhalen, maar daardoor geven we ook informatie bloot. Toch kan je er niet omheen: je kan toch moeilijk niet meer mailen of geen zoekmachine raadplegen?

Wat denk jij over privacy?

De kans dat we elke seconde nauwlettend in de gaten worden gehouden, wordt steeds groter.

Camera's op straat, bij het binnenkomen van een winkel, als je geld gaat afhalen bij de bank. Je gegevens en alles wat je uitspookt op het net kunnen bijna zeker ergens teruggevonden worden. Maar staan we hier eigenlijk wel bij stil? En hoe voelen we ons daar dan bij? Tijd om even te polsen bij enkele medeburgers.

Jean-Marie Vanhaelewijn

Bieke Moerman, studente**Wat vind je van al die inmenging in je privéleven?**

We leven nu eenmaal in een samenleving waar op bijna iedere hoek van de straat een spiedende camera hangt of staat. We evolueren stilletjesaan naar een maatschappij waarbij je voorbij een camera komt voor nummerplaatherkenning als je een stad of dorp binnenrijdt. Wat later word je op de parkeerplaats van het winkelcentrum in de gaten gehouden door tal van camera's. Aan de kassa van het grootwarenhuis geef je braaf jouw klantenkaart af om toch maar van een korting te kunnen genieten. We vergeten hierbij veel te makkelijk dat het neveneffect van dit alles is dat al onze gegevens genoteerd staan. Ons aankoopgedrag wordt grondig geanalyseerd. Speciale computerprogramma's bepalen zo welke publiciteit in de brievenbus valt of wat je binnenkrijgt op je pc. Een profiel op maat als het ware. Bij dit laatste sta ik toch niet te

veel of lang stil. Maar met al die camera's bekruip je soms het gevoel dat *Big Brother* echt wel meekijkt.

Maar er is aan dit alles ook een positief aspect. Ik gebruik regelmatig het openbaar vervoer en kan mij toch niet van de indruk ontdoen dat camera's in een bus van De Lijn een afschrikkend effect hebben op mensen met slechte bedoelingen. Ook in een ondergrondse parking geeft een camera toch een

geruststellender gevoel. Voeg daaraan toe dat gestolen wagens die niet verzekerd zijn via deze weg opgespoord kunnen worden of van de weg kunnen worden gehaald. Camera's zouden ook handig kunnen zijn bij het oplossen van misdaden: om criminelen te herkennen of om de plaatsen te kennen waar verdwenen mensen nog geweest zijn. Ach, voor of tegen... de medaille heeft ook hier twee zijden en het blijft een moeilijke afweging.

“

In een ondergrondse parking geeft een camera toch een geruststellender gevoel.

”

Martin Courtens,
gepensioneerd politiecommissaris

“

We zullen moeten leren aanvaarden dat er overal camera's staan en hangen.

”

Wat is privacy volgens jou en hoe gaan je er zelf mee om?

Privacy omschrijven is niet zo evident. Sommigen stellen het zo: “wat voor mezelf niet naar buiten mag, is privacy”. Maar door de virtuele wereld is de privacy juist echt beknut geworden.

Wanneer word je niet meer in de gaten gehouden? Als gewone burger kun je amper de deur uitstappen of je wordt al bekeken. En hoeveel onder ons hebben geen webcam op hun computer die ook effectief aanstaat? Google rijdt rond om iedere straat, elk huis in beeld te brengen. De verkoop van dashboardcamera's piekt en straks loopt je buurman je voorbij met in zijn bril een ingebouwd cameraatje. Het kan natuurlijk dat je er niet eens bij stilstaat dat iedere stap die je zet in de gaten wordt gehouden en dat er altijd wel iemand toekijkt. Toch mag je het als een inbreuk – of noem het gerust een aanval – op jouw integriteit

beschouwen als men met die verzamelde gegevens ‘iets’ wil doen. Maar we kunnen die knop nu niet meer terugdraaien. Dit is onmogelijk geworden. Het opstellen van wetten en reglementen heeft nog weinig zin. En vervolgingen instellen evenmin. Sociale controle zal hier voor een oplossing moeten zorgen. Kortom: we zullen moeten leren aanvaarden dat er overal camera's staan en hangen. En dat die camera's inzoomen op onze bewegingsvrijheid, voor zover die er nog is.

Het gebruik van onze persoonlijke gegevens vind ik een volledig andere zaak. Daar moet echt aan gewerkt worden. Ik vind het een stap te ver als een firma mijn identiteitsge-

gevens ‘misbruikt’ om me bepaalde waren aan te prijzen. Als ik morgen een kennis wil contacteren en ik heb geen gegevens, dan zal niemand mij die geven. Maar elke firma of iedere vereniging die mijn naam of adres ergens vermeld heeft staan, kan mij om het even wat opsturen of gewoon aanschrijven. In dit kader zou je voorafgaand toestemming moeten kunnen geven of je een mail of brief wilt ontvangen of niet. Op mijn brievenbus prijkt een sticker dat ik geen reclame wil. Maar ook publiciteit op naam zou afgeblokt moeten kunnen worden. En op mijn pc krijg ik iedere dag meer en meer reclamemails van zaken waarin ik totaal niet geïnteresseerd ben. Hier zou de wetgeving veel strikter moeten zijn.

Dempsey Vandenbussche,
verkoper winkel

“

Wordt de volgende stap het verplicht inplanten van een chip?

”

Hoe is het met onze privacy gesteld?

Als computerfreak weet ik dat heel veel kan. Ik ken wat van computers en als een vriend soms problemen heeft, kan ik deze soms van bij mij thuis verhelpen. Ik krijg gewoon toegang tot zijn pc. En laat ons wel wezen, ik beschik niet over gespecialiseerde software. Het betreft hier natuurlijk een vraag om hulp. Maar ik ben ook al het slachtoffer geweest van een indringer op mijn pc. Alles was geblokkeerd, er was zelfs een nieuw paswoord aangemaakt om nog maar te kunnen opstarten. 48 uren heeft het me gekost om het zaakje weer in orde te krijgen. Al weet ik nog altijd niet via welke weg er is ingebroken. Je vraagt je toch af waarom men zoiets doet? Buiten mijn bankrekening – niet eens de moeite om over te spreken, geloof me – is er niets bruikbaar te vinden. Als je er wat dieper over nadenkt, is het toch wel zeer makkelijk om allerhande gegevens te stelen. Ze misbruiken is een volgende stap. Maar mijn beveiliging is nu

natuurlijk wel verscherpt en ik raad iedereen aan dit te doen.

Als je een avondje gaat stappen, kunnen camera's letterlijk je (kroegen) tocht volgen. Goed of niet?

In feite let ik daar amper op. We gaan ook niet uit om problemen te maken. Iets gaan drinken of samen iets gaan eten, laat het vooral leuk zijn. En zolang die camera's er in de eerste plaats hangen voor de veiligheid van iedereen, vind ik het best oké. Maar laatst las ik dat er in Mechelen camera's de nummerplaten zullen lezen van wagens die de stad binnenrijden. Zogezegd om te weten te komen uit welke regio de meeste bezoekers komen. *Bullshit!* Het kan en mag toch nooit de bedoeling zijn dat beelden voor zo'n doeleinden gebruikt worden.

Onlangs lanceerde iemand het voorstel om reeds van bij de geboorte een DNA-staal te nemen. Misdaadpreventie werd als een van de argumenten opgegeven. Zijn er geen verkiezingen binnenkort? Mensen worden weer nodeloos bang gemaakt. Via onze gsm kan men exact onze positie bepalen, wordt de volgende stap het verplicht inplanten van een chip? Het moet ook niet te gek worden!

Laatst vergat mijn oom zijn klantenkaart bij het afrekenen in de winkel. Zijn naam staat er niet eens op vermeld. Wel, een paar dagen later kreeg hij zijn kaart netjes in de bus geleverd. Als je er wat dieper over nadenkt, geven we toch wel zelf enorm veel persoonlijke informatie vrij. Voor een paar euro korting, al onze gegevens gratis.

Privacy bij minderjarigen: een relatief begrip

Dominique van den Akker

Niets is zo relatief als het recht op privacy voor minderjarigen. Dat komt omdat zij hun rechten niet zelf kunnen afdwingen voor de rechtbank. In bepaalde gevallen mogen volwassenen zich ook bemoeien met hun privéleven. Maar in welke mate dat mag, is erg onduidelijk. Het is daarom handig om enkele specifieke gevallen te bekijken. Dominique van den Akker, coördinator van de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat, licht toe.

Sarah Van Gaens

Hoe is de privacy van minderjarigen beschermd?

De meeste privacyregels, zoals die vastgelegd in de Grondwet en het Europese mensenrechtenverdrag, zijn ook van toepassing op kinderen. Het verschil is dat volwassenen hun recht steeds kunnen afdwingen omdat ze rechtstoegang hebben. Minderjarigen niet: hun ouders moeten de rechtszaak starten. Kinderen zijn dus afhankelijk van hun ouders. Het recht op privacy van

minderjarigen kan ook geschonden worden als het in conflict komt met het recht op bescherming, het ouderlijk gezag, veiligheidsmaatregelen enzovoort. De rechter moet dan afwegen of die schending proportioneel en noodzakelijk is.

Wie mag dan de privacy schenden?

Rechtshouders, politie en ouders. Door het ouderlijk gezag kunnen ouders de grootste impact hebben. Ze zijn verantwoordelijk voor

de opvoeding, waardoor ze een oogje in het zeil moeten houden en daarvoor soms de privacy van hun kind moeten schenden. Natuurlijk is praten met je kind altijd de eerste stap. Leerkrachten daarentegen hebben een opvoedingsverantwoordelijkheid, maar geen ouderlijk gezag. Zij mogen de privacy van minderjarigen niet schenden. Voor stief- en pleegouders geldt hetzelfde, maar in de praktijk is voor hen de grens niet zo eenvoudig te trekken.

Do and don'ts, enkele cases:

Ouders

Mogen ouders de relatie van hun kind onderzoeken?

In principe mogen ze dat altijd. Als een twaalfjarig meisje optrekt met iemand van zeventien is het begrijpelijk dat ouders dat in het oog willen houden. Maar als je als ouder geen gegronde reden hebt om je zorgen te maken, dan respecteer je best de privacy van je kind.

Mogen ouders de spullen van hun kind doorzoeken?

Het moet noodzakelijk en proportioneel zijn. Zijn er geen signalen dat een kind een gevaar is voor zichzelf of voor anderen, dan doe je dat als ouder niet.

Wie beslist er wat de buitenwereld over de minderjarige mag weten?

Wettelijk gezien bepalen de ouders dat. Om die reden mogen ouders bijvoorbeeld foto's of de uitslagen van de rapporten van hun kind op Facebook plaatsen. Een kind kan daar niets tegen doen.

Is een kind verplicht om zijn wachtwoorden van websites te geven?

Een ouder kan dat opleggen, maar liefst alleen als hij of zij vreest dat het kind niet veilig omgaat met het internet.

Mogen ouders in de badkamer wanneer een kind dat niet wil?

Dan is dat niet meer gepast. Maar een kind kan niets eisen. Als het te extreem wordt, dan moet er echter ingegrepen worden.

Hebben ouders recht op alle medische informatie?

Een dokter heeft beroepsgeheim, ook als het om een minderjarige gaat. Als de dokter vindt dat de minderjarige rijp genoeg is, zal hij of zij geen informatie aan de ouders geven, bijvoorbeeld over pilgebruik of abortus. Al zal de dokter de jongere stimuleren

om dit toch met de ouders te bespreken. Enkel wanneer de dokter meent dat de minderjarige niet rijp genoeg is, mag hij of zij de ouders informeren.

Moeten ouders steeds inzage hebben in het schoolrapport van hun kind?

In het Burgerlijk Wetboek staat dat ouders recht hebben op informatie over de ontwikkeling van hun kind. Grootouders daarentegen kunnen niets eisen.

School

Mag een leerkracht een gsm of een fototoestel afnemen?

De school mag dat, maar moet deze spullen op het einde van de dag teruggeven. Anders spreken we van een inbeslagname en dat mag enkel de politie. Net zoals enkel de politie de inhoud van het toestel mag bekijken, tenzij de leerling toestemming geeft.

Welke privacyregels worden best tijdens de sportlessen gerespecteerd?

Als minderjarigen zich in een gemeenschappelijk kleedhok moeten omkleeden en zich schamen, dan proberen wij te bemiddelen. Maar er is niets afdwingbaar. Wij krijgen ook vaak vragen van moslima's over het allesbedekkende badpak, of ze willen turnen in een joggingbroek en een T-shirt met lange mouwen. Sommige scholen weigeren dat, dus ook dan bemiddelen we.

Media

Welke beelden mogen de media laten zien van minderjarigen?

Kinderen verdienen extra bescherming van hun privacy in de media. Zo mogen journalisten geen minderjarige slachtoffers herkenbaar in beeld brengen, of jongeren die feiten hebben gepleegd. Voor alle andere zaken denk je als journalist best twee keer na of een beeld of bericht geen schade kan berokkenen aan minderjarigen.

Wat doet de klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat?

Dominique van den Akker: "We geven tips en informatie. Daarnaast kunnen wij doorverwijzen naar hulpverleners. Maar als je bij hen niet terecht kan of zij maken zich geen zorgen, dan kunnen wij bemiddelen. Als de klachten gaan over diensten en organisaties die de privacy schenden, dan kunnen wij ook een onderzoek starten. Wij mogen echter nooit een rechtszaak beginnen, maar kunnen wel ouders adviseren om dat te doen."

Waar kan je, naast het Kinderrechtencommissariaat, terecht als de privacy van een kind geschaad wordt?

Door ouders?

Volwassenen kunnen terecht bij de Opvoedingswinkel of de Opvoedingslijn voor vragen en advies, bij het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) voor opvoedingsondersteuning of bij de politie.

Jongeren kunnen naar de Kinderrechtswinkel, Awel, het Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB) en het Jongeren Advies Centrum (JAC). De Kinderrechtswinkel geeft informatie. Awel biedt vooral advies en een luisterend oor. Het JAC en het CLB kunnen proberen om hulpverlening tot stand te brengen.

Door anderen?

Bij de Privacycommissie kan je een klacht neerleggen tegen een bedrijf of een organisatie. En als het over media gaat, kan je terecht bij de Raad voor Journalistiek of de Vlaamse Regulator voor de Media.

Ook onze studenten leven in het hier.nu.maals.

De Vrije Universiteit Brussel is
vrijzinnig humanistisch.

Ze zijn met hun toekomst bezig. Daarom hebben ze voor de Vrije Universiteit Brussel gekozen. Studeren doen ze hier en nu. Op twee groene campussen, in de hoofdstad van Vlaanderen, België en Europa. In kleinere groepen, met maximale persoonlijke begeleiding.

Hoe het er aan toegaat op onze campussen, in het hier.nu.maals? Wel, er heerst een gezellige en slimme drukte. Hoe kan het ook anders, met zowel koten, sport, toponderwijs en -onderzoek, eten, drinken en open geesten dicht bij elkaar?

Ben je straks student?

Neem dan eens een kijkje op www.vub.ac.be/voorbereiden. Want dit voorjaar en deze zomer organiseren we tal van activiteiten om je klaar te stomen voor jouw universitaire carrière. Schrijf je in voor één of meerdere van de vele voorbereidingsactiviteiten en kom ons ontdekken op Campus Etterbeek, Jette of Kaai.

Vrije
Universiteit
Brussel